

NUTUK'UN ANALİTİK BİR İNCELEMESİ

Öğr. Gör. Fahri KILIÇ*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Atatürk'ün 1927 yılında Cumhuriyet Halk Partisi kongresinde okuduğu büyük tarihi Nutuk'unun analitik bir değerlendirmesini yapmaktır. Milli Mücadele sürecini birinci elden nakleden bu eser en önemli başvuru kaynaklarından birisi olma özelliğini hala devam ettirmektedir. Araştırmada eserin içeriğinden yola çıkarak Nutuk'ta adı geçen şahsiyetler, mekanlar ve olaylar bir dizin şeklinde standardize edilerek ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler: Nutuk, Atatürk, Söylev, Dizin

ABSTRACT

The purpose of these papers is to analytically asses Ataturk's historical great speech which was declared by Ataturk on the congress of the Republican People's Party in 1927. This book which narrates the period of Independent War still sustains the characteristic to be one of the most important references. People, places and events, which were mentioned in the speech, are exposed in the form of index in this paper.

Keywords: The speech, Ataturk, Ataturk's speech, index

GİRİŞ

Atatürk'ün kaleme aldığı ve tarihi belge niteliği taşıyan Nutuk hala yeterince incelenmemiştir. Nutuk Türk Tarihi'nin en kritik dönemini değerlendiren bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır. Nutuk'ta anlatılan olaylara bir göz attığımızda bu buhranlı dönemin çok net bir profilini çıkarabiliriz. Atatürk olayları bizzat şekillendiren ve yönlendiren kimliği ile karşımıza çıkmakta ve bu eserinde o dönemin muhakemesini yapmaktadır.

Çalışmada Nutuk'a farklı bir açıdan yaklaşarak, Nutuk'un Türk Tarihindeki yeri, Nutuk'un çeşitli basımları, konu başlıkları, adı geçen şahıslar ve mekanlar açısından değerlendirilecektir. Bunu yaparken Nutuk'u bölüm ve alt başlıklara ayırarak her bölüm ve her alt başlığın kapsadığı konuları saptamak mümkün olabilirdi.

Ancak biz böyle bir çözümlemeyi, Nutuk'un orijinallliğini düşünerek

---

*AİBÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, 14280 Gölköy-Bolu, fkilic@ibu.edu.tr

yapmayı doğru bulmadık. Bunun yerine, Büyük Nutuk'un kapsamı hakkında genel görüşlerin sunulması ve analitik bilgilerden oluşan bir çalışma yapmayı yeğledik.

Atatürk, 1919 yılının ilkbaharında Osmanlı İmparatorluğu'nun durumu ve genel görünümünü değerlendirerek daha İstanbul'dan ayrılmadan önce Türk Milletini kurtarmak için kesin karar vermiştir. İşte bu önemli karar; "*Milli egemenliğe dayalı, kayıtsız şartsız bağımsız yeni bir Türk Devleti kurmak!*" olarak Nutuk'ta ifadesini bulmuştur.

Atatürk, Anadolu topraklarına ayak basar basmaz bu olağanüstü önemli kararını uygulamaya başlamıştır ve yeni Türk Devletini kurmaya girişmiştir. "*Nutuk*", işte bu devleti kurma sürecini evre, evre anlatan bir tarihsel belgedir.

Nutuk'ta bu tarihi olayı izlerken her şeyden önce Türk Milletinin gücünü, yurtseverliğini, vatana bağlılığını, kahramanlığını, disiplinini, özverisini ve her şeyden önce Atatürk'ün Türk halkına olan güvenini açık ve seçik görmek mümkündür.

Atatürk bu tarihi süreci kaleme almak için 1927'nin bütün yazını Dolmabahçe Sarayı'nda geçirmiş ve çok samimi bir dille Kurtuluş Savaşı'nı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına giden süreci detaylı bir şekilde Nutuk'ta ifade etmiştir. Nutuk'ta anlatılanlarla bu tarihi sürece tanıklık eden yakın çevresindeki kişilerin hatıratlarını karşılaştırdığımızda bunlarla Nutuk'ta anlatılanların bir bütünlük arz ettiklerini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Nihayet Atatürk Nutuk'ta Türk Milleti için milli sorunlar karşısında dünden bugüne geçerli olan esasları kendi düşünce sistemine uygun bir biçimde ifade etmiştir.

NUTUK'UN ÖNEMİ

Atatürk'ün önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti ve buna bağlı olarak gerçekleşen toplumsal örgütlenme üç aşamada incelenebilir:

1. Bağımsızlık Savaşı
2. Türkiye Cumhuriyeti'nin İlanı
3. Toplumsal Devrimler

Nutuk incelendiğinde bu üç aşamanın tarihsel olarak Atatürk'ün kafasında bir bütün ve uyumlu bir zaman süreci olduğu kolayca algılanabilir. Bu sürecin amacı yıkılan Osmanlı İmparatorluğu'ndan arta kalan toprak parçası üzerinde Türk halkının varlığını sürdürebileceği yeni bir siyasal düzeni kurmasına olanak sağlamaktır. Bağımsızlık savaşı bu amaca ulaşmada mutlaka kazanılması gereken bir eylemdir. Cumhuriyet' in ilanı ise, kendisinden önceki sıcak savaş dönemini kapatan ve kendisinden sonraki toplumsal örgütlenmeleri başlatan bir

ara aşama sayılabilir (Kongar, 1977;375).

Nutuk 15-20 Ekim tarihleri arasında 1927 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'nin II. Kurultayında okunmuştur. "*On dokuz Mayıs 1919'daki genel durum ve görünüş*" ile başlayıp, "*Gençliğe armağan*" başlığı ile biten bu eser, Atatürk'ün kendi deyişiyile "*ulusal ve çağdaş bir devletin kuruluş öyküsüdür*". Bu özelliği ile Nutuk aynı zamanda çok boyutlu bir tarih belgesi olarak da kabul edilmelidir. 1919-1927 yılları arasında kalan zaman dilimi, yalnız geçmişi kucaklamakla kalmaz, geleceği şekillendirecek olan düşünce tohumlarını da içermektedir. Metnin kendisi, içeriği ile ulusal tarih çerçevesini aşarak, özellikle yöntemi ve ilkeleriyle evrenselliğe ulaşır. (Tütengil, 1977; 367)

Nutuk' ta ifade edilmeye çalışılan temel düşüncenin, daha sonra bir ideoloji haline alan Atatürkçü düşünce sisteminin de esas dayanağını oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Nutuk'un (belge bakımından) diğer bir önemi de kapsadığı zaman süreci içerisinde geçen olayların başında bulunan ve bu olayların sorumluluğunu taşıyan kişinin anlatımını belgelere dayandırarak gerçekleri olduğu gibi aktaran bir tarih anlayışıyla oluşmuş olmasıdır (İnan, 1977; 362).

Nutuk'u Türk Ulusunun mücadelesinin öyküsü olarak incelediğimizde, Türk Ulusunun yeniden doğuşunun; akıl almaz yokluklara ve aşılabilir denilen engellere rağmen, ulusal savaşı kazanışının ve aydınlık günlere yönelişinin tarihsel bir anlatımıdır. (Kurtuluş, 1987; 9.)

Nutuk aynı zaman da bir hesaplaşma öyküsü olarak da nitelendirilebilir. Gerçekten de Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk'ta milleti adına yaptığı haklı mücadeleyi anlatırken I. Dünya Savaşı'nın galip devletleri ile Osmanlı Devleti'nin siyasal gücü ile acımasızca hesaplaşmaktadır. Bu hesaplaşmaya, zaman zaman Mustafa Kemal'in düşüncelerine ve eylemlerine yetişemeyen, uyum sağlayamayan arkadaşları da eklenmektedir.

Sonuçta Mustafa Kemal Atatürk'ün ulusu ile birlikte kazandığı tarihsel zaferin ve verilen mücadelenin ne kadar haklı olduğunu, düşünce ve eylemlerinin üstün bir zekanın eseri olduğunu dünyaya haykırmaktadır. (Kongar, 1977; 371.)

Nutuk Bir savaş öyküsü görüntüsü verse de Tanzimat'la başlayıp 1920'lere kadar gelen eski-yeni, ilerçilik-gericilik savaşının toplumsal bir kesitini yansıttığından dolayı farklı bir açıdan bakıldığında da bir anlamda sosyo-politik bir nitelik taşımaktadır. Atatürk aklın ve bilimin önderliğinde uygar devletler düzeyine erişilebileceği fikrini bir rehber olarak, gelecek kuşaklara Nutuk aracılığıyla iletir. (Özerdim, 1977; 273.)

Atatürk, Nutuk'ta ulusal sorunların çözümünü ve bunun yöntemlerinin neler olduğunu, Nutuk'un son kısmında yer alan, ünlü "*Türk gençliğine hitabesi*" bölümünde açıklamaktadır.

Okunduğu yer açısından da Nutuk ilginç bir özelliğe sahiptir. Konuyu incelediğimizde, Büyük Millet Meclisi'nde değil de Nutuk'un Halk Fırkası Kurultayı'nda okunduğunu görüyoruz. Mustafa Kemal "*hesaplaşmanın*" ve "*hesap vermenin*"de ötesinde, yeni toplumu biçimlendirmek amacıyla kurduğu partisine Büyük Nutuk'uyla bundan sonra izleyeceği yol için ışık tutuyordu. (Kongar, 1977; 379.)

Bu açıdan değerlendirildiğinde Nutuk, Atatürk'ün demokrasiye inancını, parti lideri olarak da tarihin, ulusun, uygarlığın ve gençliğin beraberliğine verdiği önemi yansıtıyor, diyebiliriz. Bütün bu yönleriyle birlikte Nutuk, Atatürk'ün "*inandıklarının taşıyıcısı*" niteliğindedir.

NUTUK'UN ÇEŞİTLİ BASIMLARI VE DİZİNLERİ

"Nutuk, Kurtuluş Savaşından ve 20 Ekim 1927 tarihine kadar Türk Devrimini içeren, belgesel yönü ağırlıklı bir yapıdır. Ankara'da toplanan Halk Partisi Kurultayı'nın ilk altı gününde (15 -20 Ekim 1927 tarihleri arasında), her gün ortalama altı saat, bizzat Büyük Kurtarıcı tarafından okunmuştur. Okunuşu 36 saat, 30 dakika sürmüştür." (Özerdim, 1977;511., Arar, 1980; 126.)

Nutuk'un kitap halinde yayını Temmuz 1928 yılında Türk Tayyare Cemiyeti tarafından Ankara'da eski harflerle, büyük boyda ve 50.000 adet olarak yayımlanmıştır, ancak Nutuk'un asıl okunduğu tarih esas alındığı için ilk baskısı üzerine 1927 yılı konmuştur. (Kocatürk, 1985; 609) Metin bölümü ayrı bir cilt olarak basılmıştır. Aynı yıl 50.000 adetlik ikinci bir baskısı yapılmıştır.

Yeni Türk harflerinin kabulünden sonra Nutuk, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1934 yılında İstanbul Devlet Matbaası'nda 3 cilt olarak yayımlanmıştır. I. cilt 1919-1920 tarihleri arasında meydana gelen Milli Mücadele olaylarını, II. cilt 1920-1927 tarihleri arasındaki olayları içerir. III. ciltte ise belgeler bulunmaktadır.

Bu açıdan Nutuk sadece tarihi değeri bakımından incelendiğinde de, birinci dereceden bir tarihi belge niteliği taşır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son günleriyle yeni Türk Devleti'nin kuruluşuna tanıklık eden daha değerli temel bir kaynak bulmak mümkün değildir. Bu özelliği ile "*baştan sona belgelere dayalı ve her konuda ayrıntılı bilgiler sunan Nutuk, Türkiye Cumhuriyeti tarihi için en güvenilir temel kaynak olma özelliğine sahiptir."* (Avcı, 2000; 15)

Cumhuriyetin XV.Yıldönümü armağanı olarak 1938'de Kültür Bakanlığı tarafından İstanbul Devlet Matbaasında 658 sayfalık tek cilt olarak bastırılmıştır. 1934'deki basımın ilk iki cildi ile 1938'deki basımlara dizin eklenmiştir. Oldukça yetersiz nitelikte olan bu dizinler, daha çok kişileri ve belli başlı olayları içermekte, yer adları olaylarla birlikte anılmaktadır.

Nutuk'un daha sonraki basımı 1950-1952 yılları arasında yapılmıştır.

Metin bölümünü oluşturan I.ve II. cilt, belgeler bölümünü oluşturan bir ciltle birlikte üç cilt olarak, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Türk Devrim Tarihi Enstitüsü tarafından yayınlanmıştır. 1969 yılına kadar 9 kez tıpkıbasımı yapılmıştır. Bu basımın III. cildinin sonuna biyografik ve tarihsel bilgileri de içeren kişi adları dizini ile tarihsel olaylar dizini ve bazı deyimler için küçük bir sözlük de eklenmiştir.

Belirtmiş olduğumuz tüm bu basımlar, Nutuk'un söylendiği zamanki dili ile yapılan basımlardır. Nutuk, ilk kez 1963-64 yıllarında Türk Dil Kurumu tarafından günümüz Türkçe'sine çevrilerek yayınlanmıştır. İki cilt halinde olan bu Nutuk, 1978 yılında 7. basımını yapmıştır. II. cildin sonuna açıklamalı bir genel dizin ve kısa bir sözlük de eklenmiştir. (Özerdim, 1977;512.)

1981 Yılında Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlanan ve 1989'da 3. basımı yapılan Nutuk'un çift numaralı sayfaları orijinal metni, tek numaralı sayfaları ise sadeleştirilmiş metni içermektedir. Dört ciltten oluşan Nutuk'un ilk iki cildi metin kısmını, üçüncü cildi belgeleri, dördüncü cilt ise genel dizini kapsamaktadır. (Özerdim, 1993) Daha sonra da Atatürk Araştırma Merkezi tarafından 1991 ve 1997 yıllarında orijinal ve günümüz Türkçe'siyle basımları yapılmıştır. (Korkmaz, 1999)

Nutuk'un yabancı dildeki basımlarına gelince, Nutuk ilk olarak 1927 yılında İtalyanca olarak yayımlanmıştır. Daha sonra Nutuk 1928 yılında Almanca dört cilt olarak yayımlanmıştır. Her iki cildin sonunda da kişi adları açıklamalı dizinleri bulunmaktadır. 1929'da yapılan Fransızca ve İngilizce basımlarında dizin yoktur. 1929-1934 tarihleri arasında dört cilt olarak yayınlanan Rusça baskısında, önsözler, Atatürk'ün biyografisi, açıklayıcı not ve yorumlar, zaman dizini çizelgeleri, her cildin sonunda açıklamalı kişi ve kavramlar dizinleri, son ciltte ise bütün Nutuk'u kapsayan kişi ve yer adları dizinleri eklidir. (Özerdim, 1977; 513.) 1981 yılında Nutuk, Bulgarca'nın yanı sıra İngilizce, Almanca, Fransızca ve Rusça olarak yayımlanmıştır. (Süslü ve Balcıoğlu, 1999)

NUTUK DİZİNLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nutuk'un ilk basımında (1927) dizin olmadığı gibi, konu başlıkları da yer almamaktadır. 1934 yılında Latin alfabesi ile yapılan ilk basımında ilk iki cildin sonunda yedişer sayfalık kısa dizinler verilmiştir. Türk Dil Kurumunun Söylev basımında bazı kavramları içeren açıklayıcı bilgiler taşıyan bir dizin bulunmaktadır. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun 1980 yılında hazırlamış olduğu Söylev'in sonunda kişi adları dizini verilmiştir. Zeynep Korkmaz'ın 1984 yılında sadeleştirdiği Nutuk'un ikinci cildinde kişi, yer, kuruluş vb. adlarını içeren üç dizin bulunmaktadır. Ayrıca bu konuda en kapsamlı Nutuk Dizinlerinden biri de Nihat S Özerdim tarafından hazırlanmıştır. (Özerdim,

1993; 5) Bu çalışmaların dışında Nutuk dizini konusunda çalışmalar yapıla gelmektedir. (Özen, 1992) Biz burada Nutuk'a farklı açılardan yaklaşan seçilmiş kişi, yer ve önemli konu başlıklarından oluşan bir dizin örneği sunmak istiyoruz.

a) Kişi Adları Dizini

Nutuk'ta 530 kişinin ismi geçmektedir. Milli Mücadele döneminde ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra devletin yeniden yapılanması sırasında isminden olumlu veya olumsuz olarak söz edilen en önemli kişiler şunlardır. (Özen, 1992.)

Mustafa Kemal (ATATÜRK) Paşa, 148 sayfada adı geçmektedir. Mustafa Kemal isminin bu kadar sık geçmesi, gerek Milli Mücadele'nin hazırlık safhasında, gerekse Milli Mücadele sırasında olayları yönlendiren, bu olaylarda resmi ve gayri resmi sorumluluk sahibi olmasının doğal bir sonucudur.

Rauf (ORBAY) Bey 96 sayfada olumsuz olarak yer almaktadır. Millî Mücadele'nin başında Mustafa Kemal'le birlikte mücadele yürütürken sonradan fikirleri uyuşmadığı için Atatürk'ün Nutuk'ta en çok eleştirdiği kişidir

İsmet (İNÖNÜ) Paşa 79 sayfada olumlu olarak bahsedilmektedir. Hem Milli Mücadelenin başarılı komutanı hem de başarılı diplomatı olması hasebiyle ve ayrıca düşünsel yakınlığı ile Nutuk'ta sıkça ismi zikredilmektedir.

Refet (BELE) Paşa 69 sayfada yer almaktadır. Milli Mücadelenin komutanı ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın üyesi olması nedeniyle isminden bahsedilir.

Cemal (MERSİNLİ) Paşa 69 sayfada olumsuz olarak bahsedilmektedir. Zaman zaman Mili Mücadeleye ters düşen fikirlerinden dolayı Nutuk'ta eleştirilmiştir.

Ali Fuat (CEBESOY) Paşa 57 sayfada ismine rastlanmaktadır Ordu Komutanlığı ve T.C.F. üyeliğinin yanı sıra Atatürk'ün çocukluk arkadaşı olması sebebiyle adından bahsedilmektedir.

Kazım (KARABEKİR) Paşa 57 sayfada isminden söz edilir. Atatürk'ün başlangıçtaki en büyük destekçisi iken sonradan fikirleri uyuşmadığı için yolları ayrılmış ve bu nedenle de adından olumsuz olarak söz edilmiştir.

Fevzi (ÇAKMAK) Paşa 31 sayfada Nutuk'ta yapmış olduğu hizmetlerden dolayı olumlu olarak söz edilmektedir.

Ahmet İzzet Paşa 30 sayfada, İstanbul Hükümeti ve Milli Mücadele ilişkileri açısından Nutuk'ta isminden bahsedilmektedir.

Bekir Sami (KUNDUH) Bey 30 sayfada , bir siyasetçi ve özellikle Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin Hariciye Vekili olması nedeniyle adından söz edilmiştir.

Kara Vasıf Bey 30 sayfada, daha çok bir siyasi muhalif özellikleriyle

Nutuk'ta görülmektedir.

Salih (KEZRAK) Paşa 29 sayfada, Hem İstanbul Hükümeti'ndeki görevi hem de tarihi Amasya görüşmelerindeki rolü nedeniyle. ismi anılmaktadır.

Tevfik Paşa 26 sayfada İstanbul Hükümetinde ki görevleri, Londra Konferansı ve Saltanatın kaldırılması sırasındaki tavırları nedeniyle Nutuk'ta kendisinden söz edilir ve eleştirilir.

Çerkez Ethem ve kardeşleri 26 sayfada, Milli Mücadelede sonradan gelişen olumsuz olaylardaki rolleriyle anılırlar.

Ali Galip 23 sayfada, Nutuk'ta anılırken, Anadolu'daki hareketi engellemeye yönelik faaliyetleri eleştirilmiştir.

Nurettin Paşa 23 sayfada, faaliyetleri nedeniyle tenkit edilirken, asker ve devlet adamlığı özellikleri olumsuz olarak vurgulanılmıştır.

Kazım Özalp 22 sayfada, başarılı bir asker ve devlet adamı olarak Nutuk'ta adından övgüyle bahsedilmektedir.

Celaleddin Arif Bey 21 sayfada, son Osmanlı Mebusun Meclisi'ndeki ve Türkiye Büyük Millet Meclisindeki görevlerinden dolayı anılmaktadır.

b) Nutuk'ta Yer Adları Dizini

Nutuk'ta ülke, bölge, şehir ve coğrafi yer adı olarak 522 isim yer almıştır (Özen, 1992; 60.). Bu yerler dikkatle incelendiğinde Milli Mücadelenin en önemli merkezleri hemen göze çarpmaktadır. Bu merkezleri adlarının geçtiği sayfa sayısına göre şöyle sıralayabiliriz.

<u>Şehir</u>	<u>Yer Aldığı Sayfa Sayısı</u>
İstanbul	275
Ankara	186
Sivas	114
Erzurum	66
İzmir	55
Konya	47
Eskişehir	44
Amasya	40
Bursa	37
İzmit	31
Samsun	29
Trabzon	27
Afyonkarahisar	26
Kütahya	26
Diyarbakır	24
Malatya	20

Verilen şehirlerden hariç olarak Anadolu ismi 94 sayfada, Türkiye ismi 25 sayfada geçmektedir. Dikkat çeken bir husus ise Londra'nın tarihi öneminden dolayı Nutuk'ta 17 sayfada belirtilmiş olmasıdır (Özen, 1992, S.60).

c) Nutuk'ta Önemli Konu Başlıkları Dizini

Konu kapsamı açısından çok geniş kapasiteye sahip olan Nutuk'ta 1636 konu başlığı belirlenmiştir. (Özen, 1992.) En çok kullanılan başlıklar ise şu konulardan oluşmaktadır:

Konu Başlığı	Yer Aldığı Sayfa Sayısı
Hükümet-İstanbul	191
Millet	153
Büyük Millet Meclisi	150
Heyet-i Temsiliye	114
Padişah	103
Hükümet-Büyük Millet Meclisi	103
Meclis-i Mebusan	79
Milletvekilleri	72
İtilaf Devletleri	71
Harbiye Nazırı	69
Kuva-yi Milliye	67
Ordu-Türk	61
İngiliz	56
Bakanlar Kurulu-Büyük Millet Meclisi	55
Halife	54
Sadrızam	47
Kamuoyu	46
Sivas Kongresi	46
Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti	44
Yunan	44
Ülke	42
Yurt	40
Tanrı	40
Türk	38
Türkiye	37
Düşman	34
Damat Ferit Paşa Hükümeti	33
Erzurum Kongresi	32
Genel Kurmay Başkanlığı	32
Müslüman	31
Mondros Mütarekesi	27
Sevr Antlaşması	26
Büyük Millet Meclisi Başkanı	25
Cumhuriyetin İlanı	21

SONUÇ

Bu araştırmamızın sonunda, Nutuk'un değerlendirilmesi açısından, bazı önemli sayılabilecek yargılara ulaştığımızı söyleyebiliriz.

Bunların neler olduğu sorusuna, önceki bölümlerde detaylı istatiksels bulguların ışığında yanıt vermeye gayret ettik. Nutuk'un, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi ve yeni Türk devletinin kuruluş devri açısından çok önemli tarihi bir belge vasfı taşıdığı net olarak ortaya çıkmıştır. Fakat yakın dönem Türk Tarihi konusunda çalışmalar yapan bazı yabancı tarihçiler tarafından, Türkiye'deki Nutuk eksikliğini çalışmaların tarih metodolojisi açısından yeniden gözden geçirilmesinin gerekliliğinin bulunduğu ve bu nedenle bilimsel kriterlere uygun yeni bir Nutuk değerlendirilmesinin yapılma zamanının geldiği iddiaları ortaya atılmıştır. (Zürcher, 1983; 54.)

Nutuk üzerine yaptığımız bu çalışmada ortaya çıkan bir başka bulgu da Atatürk'ün özellikle Milli Mücadelenin bazı ünlü simalarına yönelik eleştirilerine henüz bir cevap verilmediğidir. Gerçi Kazım Karabekir Paşa sağlığında Atatürk'ün eleştirilerine karşı cevap vermiş, fakat bu karşı görüşler Prof. Dr. Enver Ziya Karal tarafından tarihsel argümanlarla çürütülmüştür. (Mumcu, 1995; 166.)

Konuyla ilgili bir başka önemli sorun da Nutuk dilinin nasıl olması gerektiğidir. Atatürk Nutuk'unda o dönemin dilini kullanmıştır ancak dilin gelişmesi ve sadeleşmesi neticesinde Atatürk'ün kullandığı bir çok kelime bugün kullanılmamaktadır. Bu nedenle Atatürk Araştırma Merkezi Nutuk dilinin sadeleştirilmesi konusunda önemli çalışmalar yürütmüş ve Nutuk'u hem orijinal ve hem de günümüz Türkçe'sine uyarlanmış olarak yayımlamıştır. Genç kuşakların Nutuk'u daha iyi anlamaları ve ruhunu yakalayabilmeleri için sadeleştirilmesine karşı çıkılmaması gerekmektedir, hatta bu bir zorunluluktur. Ancak bilimsel çalışmalar için Nutuk'un orijinali her zaman temel başvuru kaynağı olmalıdır.

Bu amaçla yine Atatürk Araştırma Merkezi çocuklar için de onların bilişsel düzeylerini dikkate alan sadece dilinin değil içeriğinin de sadeleştirildiği bir Nutuk (Çakmakçıoğlu, 1998) hazırlamıştır. Bunun yanında multi medyanın sunduğu olanaklardan faydalanılarak Nutuk yine AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi tarafından CD-ROM olarak genç kuşakların kullanımına sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Avcı, Cemal: (2000) III. Dönem TBMM'nin Yapısı ve Faaliyetleri. Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi.
- Çakmakçıoğlu, Adnan: (1998) Çocuklar İçin Nutuk. Ankara. AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi.
- İnan, Afet: (1977) *"Mustafa Kemal Atatürk'ün Büyük Nutku'nu Söylediđinin 50. Yılı"*

Türk Dili Söylev Özel Sayısı

- İsmail Arar, "Büyük Nutuk'un Kapsamı, Niteliği, Amacı", Atatürk'ün Büyük Söylevi'nin 50. Yılı Semineri, TTK.Yayınları, Ankara 1980.
- Kocatürk, Utkan: (1985) Büyük Nutuk'un Basılışı Esnasında Atatürk Tarafından Yapılan Düzeltme. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. 1/2, (Mart 1985)
- Kongar, Emre: "Söylev Hangi Koşullar Altında Söylendi", Türk Dili Söylev Özel Sayısı, c. XXXV. (1977)
- Korkmaz, Zeynep: (1999) Nutuk 1919-1927, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara
- Kurtuluş, Baki: Tarihte Olaylarla "Nutuk " Söylev, Ankara. Kurtuluş Yayınları, 1987.
- Mumcu Uğur, Kazım Karabekir Anlatıyor, İstanbul , 1 995.
- N.Sami Özerdim: "Nutuk 'ta Dizin Sorunu" Türk Dili Söylev Özel Sayısı
- Özen, Osman Ümit: "Nutuk 'un Dizinini" İÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 1992.
- Özerdim, N. Sami: (1977) "Söylev'in Güncelliği" Türk Dili Söylev Özel Sayısı. Ankara
- Özerdim, Sami Nabi: (1993) Nutuk - Söylev. IV. Cilt, Ankara: TTK Basımevi.
- Süslü, Azmi, Mustafa Balcıoğlu: (1999) Atatürk'ün Silah Arkadaşları . Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri. Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi.
- Tütengil, Cavit Orhan: "Söylev 'in Öğretisi" Türk Dili Söylev Özel Sayısı, (1977)
- Zurcher, Erik Jan: (1983) Milli Mücadelede İttihatçılık, Çev. Nüzhet Salihoglu, İstanbul.